

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

ВИХОДИТЬ ТРИЧІ В ТИЖДЕНЬ

Рік 1.

Станиславів, четвер 27 листопада 1941.

Ч. 27.

МАСОВА ДЕЗЕРЦІЯ ЧЕРВОНИХ ВОЄННА ГОСПОДАРКА ПІД МОСКВОЮ

Великі успіхи на морі. — Дальші теренові здобутки на сході. — Нота Сталіна.

З Головної Квартири Фірера, 25-го листопада.

Верховна Команда Збройних Сил повідомляє:

Наступ на середньому відтинку східного фронту проходить далі успішно. Перед Британським побережжям заатакували швидкі судна під проводом шефа флотилії, капітана-лейтенанта Бетге, один сильно забезпечений ворожий конвойоганий транспорт і серед за цього бою в британськими винищувачами затопили 4 дуже навантажені торгові кораблі, разом на 16.500 рбт., у цьому один танкер на 6.500 рбт. Есі судна неушкоджені повернулись до своїх баз.

Всюди літаки ушкодили бомбами минулої ночі на морі довкруги Англії 2 більші конвоїсні торгові кораблі. На британському південно-східному морі ежжі бомбардувано портові споруди. На Каналі затопили літаки одно швидке судно.

Вночі на 24 листопада старі авіаційні бригади на декількох судах висадились на французькому побережжі Каналу. Їх прогнали німецькі габсбургівна схорона. В північній Африці на всіх відтинках фронту гетуться далші завязті бої. На гінич від Сілі Барані у більший воєнний англійський корабель попала повітряна торпеда.

Британські воєнні літаки гачагались прокинути в Німецькій злив та окуповані західні області. Зсгрілено 3 ворожі літаки.

З Головної Квартири Фірера, 26 листопада.

Верховна Команда Збройних Сил повідомляє:

На середньому відтинку східного фронту довели наші вчорашні атаки до значних теренових здобутків. Два советські воєнні кораблі затопили на німецько-фінську мі-

нсу втгороду та після сильних летючих втоту ули. В боротьбі проти Англії обсіпували наші повітряні сили вдені і вночі бомбами і авіаційного калібру портові споруди й летючі на південно-заході і південно-сході острові. При успішній обороні одного конвою кораблів від нападу британських швидкісних суден затонув внаслідок поцілення торпедою один німецький човен пере оюю сторожі. Залоза врятувалася. В північній Африці пртинаступ німецько-італійських військ приніс далші успіхи. Становища на фронті Союзу, не зважаючи на ворожі атаки, втрималися.

Нові спроби ворога програтися з Тобрука не вдалися. Як саме подало в газетичайному звідомленні, британська воєнна флотія в останніх днях потерпіла знову тяжкі втрати. Крім поданого у вчорашньому звідомленні пошкодження одного великого британського крібля повітряною торпедою, напав біля Солума німецький підводний човен під командою капітана лейтенанта барона фон Тісінганзена на британський воєнний корабель і поціли його тяжко торпедою. Далше: підводний човен під командою капітана тн. Мора заголив в Атлантику (рипійський крісер класу „Дреген“).

Із Союзу перед Москвою приходять звідомлення про зростаючу дезерцію Солдатуєвських воєнків. Щоб протидіяти цій кризі, уряд Сталіна почувається спонуканим зкомунікувати про знущання німецьких всяків на союзських полоненими. Німецька Армія та воюючі разом із нєю союзні війська дивляться з найглибшою погордою на такі неправдиві оголошення, якими думється прикрити советську поведінку большевицьких орд, а зате піднести їс мораль.

ЕВАКУАЦІЯ БАТУМУ І БАКУ

Багато втікачів до Туреччини

Американський консулент з Анкари повідомляє, що в Батумі й Баку почалась евакуація. Багато людей советськими заарештувані. Дуже багато втікачів переїждять у вєско-советський кордон. Уряд Туреччини інтривав кілька тисяч втікачів, що дісталися Черним морем.

РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ в Советському Союзі

В більшості промислових центрах Сов. Союзу псвтали заворушення робітників, які критичували та виявляли своє незадоволення з дотеперішнього ведення війни.

Напруження на Далекому Сході

Японці повертаються до свого краю

В звязку з напруженою ситуацією на Далекому Сході 10 тис. японських громадян покинуло в останньому часі Індію, Гавайські острови та Америку.

ПОГАНА СИТУАЦІЯ В МОСКВІ

Загальний песимізм

Японський консул у Москві, який залишив місто й переїхав до Куїшишеза, пише, що пелозення в Москві безаціні. Багато старих жінок і дітей загинув безсеєчників до життя. Писув загальне пригноблення.

Третій рік веде Німеччина війну, в якій Німецька Армія йде від перемоги до перемоги. Вся Європа лягла під ногами німецького вока й ніяка сила не могла встоятьсь перед ним. Польща, Норвегія, Бельгія, Франція, Югославія, Греція стали німецькими весними провінціями, а до того ще треба дочислити 1,700.000 квдр. км., що їх німецький воєк звільнив від большевицького ярма...

Ці перемги завдячує Німеччина двом чинникам: найкращій армії, якій ніяка інша в світі не може дорівняти, й найкраще організований воєнний господарці.

Що ж таке воєнна господарка? Німеччина веде тотальну війну, це та війна, яка ціле населення й це життя держави впрьгає в воєнний круговорот і велить їм працювати тільки для війни. Отже воєнна господарка, це — така несталення всіх діяльноє суспільного господарства, щоб вони продукували тільки те, що необхідно потрібне для життя громадянства. Все, без чого можна обійтись, виключене з воєнної господарської продукції. Через це більша частина людської та машинної сили стає вільною й працює для війни в тих установах, що продукують воєнний матеріал і все те, що необхідно потрібне воєнній господарці.

Отже коли нині Німеччина перемагає всі труднощі, викликані англійською блокадою, і коли німецьке озброєння не тільки перемагає озброєння супротивників Німеччини, але й не дає їм надії зривняти своє озброєння з німецьким, то це треба завдати дякую війні, передсачизій і обіжмючій усьє народ воєнній німецькій господарці.

Продукуючи тільки необхідні для життя речі, вигнає воєнна господарка від громадств, щоб воно обмежило свої життєві потреби до найдалше можливих границь. Жертва це не гетька, коли поїняти її з жривою, яку складає воєк на фронті. Адже там сгидається найбільш жерти життя й крові, гечислячи фізичних трудів і терпіння ускго рду. Що ж у порівнянні з цим значить те, що громадинини у запалі мисить нагіслад вижестися в силувій перієзбираного молжа, або що не може зісидіти скільки хліба, чи масла, скільки йому хотілося б?

Воєнна господарка, дозволяючи продукувати тільки речі, необхідні для життя, стається, щоб ціни тих необхідних для життя речей були нормальні й дорівнювали коштам продукції й зробіткам населення. Це преведже іа всіх артикулах живности, яких ціна є майже нормальна, наприклад 10) кг. картоплі коштує 9 зл. і т. д. — малощо більше, як перед війною.

Отже нева доріжні необхідних для життя грік ліз живности. Незадовго наладиться ще справа праильного розгоділу обуєя, одержі та на уфгктри, то коаний дістанє свій грідл, як тепер дістає споживчі артикули.

Всякі спекулянти бажають використати воєнну господарку й гідбивають ціни, а безкритичні люди говорять про упадок вартости гроша. Це твердження є правдиве, бо силу купна гроша міримо іа тістю товару за стаюю зваюю засадою: грш має таку вартість, як товар, що його одержується за цей грш, але з тим зсгереженням, що нині нормальним товаром є тільки те, що не обхідне для життя, а все інше є люксусом. А все те, що є люксусом, не може бути мірилом вартости гроша. Адже й у мирних часах вартість гроша ніколи не була залежна від цін люксусних речей. Ціни за обрзи, дивни, вживні стріє поштові марки тощо, мєглі були дуже високі, але нікому й на думку не приходило счачаги, що грш стрієв силу купна. А в війні число люксусових товарів дуже збільшилось, бо, як сказано вище, все те, без чого можна обійтись, вважається люксусом. От іатриклад кава, чай і т. п. перед війною не були люксусом, а нині є люксусом, бо без кави, чи чаю можна обійтись. А коли хто таки хоче напитися кави і дсь у якогось спекулянта купити фунт кави за 10) зол., то — скільки в ту справу не вмшкється про уратор — це його ссобиста справа, але це не може бути мірилом вартости гроша, а хіба мірилсь люцького нерозуму, що видає великий грш на речі, без яких можна обійтись. А на нерозумних людей спекулянти уладжують собі тепер просто пелюанія: витягають старі речі зі стрихів та колом і кидють на продаж, щоб нерозумні логилсь на них, як млині солоджені липи, і плагили добре за драгтя. От наприклад хто має стару льорнетку, чи старий грамофон і т. п., несе їх до т. зв. „комсійної крміниці“ та продає наприклад льорнетку, що коштувала колись 12 авст. готон, за 50 зол. Але це не може сачувати вартости гроша.

Німецький грш іє опирається також на змінний вартості золоту, але на незмінній вартості люцької праці. Німецька марка є стільки варту, скільки за неї зробить селанин, чи робітник фабрики зброєння. (А нац, золотий є так, як і перед ввійню, полсвиною марки). Отже хто свій грш видає на необхідні речі, хто податки платить, той не гсврить, що його грш стрієв вартість.

Напаки — хто, щоб тільки пувати, кує денгя, цей видє свої перли перед свині, бо в фінансє вслких спекулянта, що їх

воборісе держава як прилюдних шкідників.

Про це все дуже добре знає свідоме і ціле громадянство. Але все ж такі є ще люди, які не розуміють, що таке воляна господарка, і до них у першій мірі відноситься ця стаття. Вони мусять знати, що це не переклад пророкств і треба тим прогосаторам протидіяти, а не даватись їм за нос водити.

Кожний свідомий український патріст знає, що воляна господарка є необхідністю для перемоги ворога. Кожному селянині боль-

швики досить гарячого сала налили за шкуру та кожину здригавсь на саму думку, яким лицем було би для нас, якби большевисти погосподарили — були собі в нас іще цю зиму. Воляна господарка — це також оружжя, яким німці прогнали большевистів із наших земель. Якби нам прийшлося перейти й деякі недовдачі, то це є нічим супроти того, що мусили б ми вигерпіти від большевистів, це ніщо проти того, що мусить перенести воляна фронт. Хто цього свідомий, той не нарікає на воєнну господарку, але благославить її, бо воля принесла йому визволення. (дг)

ЩО БУДЕ?

Нші люди цілком природно цікавляться тим, як буде виглядати нова Європа і яке становище в ній займе український 50-ти мільоновий наці.

Про перевогу держав осі, точніше патрійного порозуміння і під його проводом об'єднаних держав і народів Європи над англо-саксонським світом ніхто в нас не сумнівається.

Вистачить пригадати дотеперішній перебіг війни. Англія трагить одного союзника по другім. Чехія без бою злучалася з Німеччиною, впадала чинькувага Польща, нерозумна Франція та її сателіт, зазріхана большевизія скавувить по страшних ударах. А то вже останній союзник і останній аут. Кого ще Англія буде дурити. На континенті вже досі всі поразки, невдачі, сержні відвоєги, що їх чомусь називає блискавками. Але відвоєгатами досі ніхто ще війни не виграв. Де тільки спіткнуться в Європі з військом, усюди її б'ють і безгроздонно висидують. Правда, що вона має деякі територіяльні здобутки в Африці й Азії, але ці лише розпрошують її сили та на кінцевий вислід війни не мають ршючого значення.

Вже сам факт, що Злучені Держави Північної Америки досі не виступили агітно та зі зброєю по сторонам Англії й не вдали війни патрійному Союзу, говорить багато. Таж то близькі родичі, пан Рузвельт Англії дуже й незмінно прихильний, навіть большеви сам співчуває, але його держава все ж та досі нейтральна. Сентимент снігментона, брат брата, але бриндзя за гроші. За доставу „мус“ платити готівкою, кольоніями, або коцесіями. Практичні америанці, очевидно, не варт у кінцеву перемогу Англії.

Як не могла виграти війни в повній силі та маючи союзників, то як же ми раз тепер, коли міста її збомбардовані, фабрики понищені, положення флоту затоплена, а бувші союзники — в руках осі, по волі, чи по неволі, працюють й майном помагують Німеччині.

Чи Англія після цілковитого розбиття большевистів з олитися добровільно на м'яч із Потрійним Союзом за ціну кольоній та відшкодувань, чи прийдеться сам острів брати приступов, чи йти на Єгипет і Індію — того передбачити не можна.

Ні всякий вигадок стоїмо перед фактом, що Європа під проводом держав осі консолідується, створюючи новим господагським обшаром, втягуючи в орбіту впливації замкнені дотепер і по-хжишкя визискувані східні області й народи. Падуть штучні границі, впаляються адміністрація та господагство, люди й визволені народи стануть до мирної творчої діяльності.

Ми, українці, стоїмо перед фактом далекосхідного історичного значення. Україна майже вся визволена

вже з віхсвої неволі трьох небезпечних хижаків: газозумілого поляка, жорстокого москаля і підступного жида. Ми самі власними силами, не даючи собі з ними ради. Україна ви волені не нашими, часто непотрібними жертвами, гек тэмбам й боями, але виключно оружною силою німецької та союзних армій зброї.

Очевидна річ, що творці нової Європи, відповідальні за її долю та розквіт, будуть рішати також нашу справу. Головні записи програми знані є з епохального твору Фрэнца „Mein Kampf“ „Моя Боготьба“, з енуціацій визначних політиків національно-суспільного табору, державних мужів союзних народів, врешті з голосів преси. Були вже надруковані мпи майбутньої України. За нашу долю можемо бути спокійні. Сонце нам зійшло вже, поле грці стоїть отзором.

Крім програм маємо вже й реальні факти. Зручним проголошенням дистрикту прилучення Галичини до губернаторстві положено край зазіханням сусідів і створено сильні правні підстави розв'язку Західної України. Проголошення Комісаріату України в дальшій державним етапом в історії краю та народу.

Автоматично відпадають численні претенденти до влади, що сіяли роздор у краю. Ба, що більше. Тепер маємо повну гарантію, що фатальні помилки з часів Центральної Ради не повторяться, а вороги народу і явні шкідники, замість національно-персональної автономії, дістануть заслужену кару.

Селяни ожежать землю, як собі на неї заслужать, робітники, звільнені від амори стаханівщини, життєвської бюрократії та страшно-го в'язиску, дістануть людські умови праці. По відбудові фабрик Україна з воєнної перейде на мирну продукцію товарів широкого вжитку. Молодь у шкільних, звільнена від большевистського дурману, дістане правдиву освіту, перелогсім фахову.

Така робом будуть створені здорові підстави для дальшого розвитку народу.

Але великим добробутом у близькій будучності міниться не треба. Радше вказана скромність і ошадність.

Яке ж завдання українського народу, як цілості від сучасний момент.

Треба всіма силами, покищо мирними, може незадовго й сружжям старітиса, щоб прилішити і зробити повною кінцеву перемогу держав осі над негегнилич большевизмом і англо-саксонською захваленістю. Тоді лише будемо мати вплив на постінозу в нашій справі, щоб вона визала як найкорисніше для нового ладу, нові Європи, для Вельконімецьки і для України.

ТАРАС ФРАНКО.

«Сільський Господар» — авангард господарського поступу

Віймовий теперішній час вимагає не лише віймових — своєю повною самопосагати працею — людеї, але також потребує й товариств із сприслою організацією й умілим започаткуванням та солідним і безперервним систематичним провідженням плянові праці.

На нашій вижливій українській відтинку боротьби — в народньому господарстві — рішачою рэлю повинно відіграти господагське товариство „Сільський Господар“. Його завдання як і дагнше — фахово освідомити та практично впроваджувати раціональну господарку. Щоб скоріше й легше виконати свої високі завдання, „Сільський Господар“ організує для цієї цілі райони та заступає його стапозі інтереси.

Та конкретна його робота тепер урешена. Фаховий персонал Центральної Філії уповні можуть заступити агрономи, що працюють у земельних урядах. В наслідок цієї тісної співпраці держави з товариством менше тепер потрібно — колись необхідного по Центральній Філії — урядничого аперту та при цім непродуктивної, хоч конечної витрати ергії в журбі о його утримання — можна тепер всю цю журбу спрямувати на те, як саме по есги конкретну роботу товариства на місцях.

Треба лише кружкам „Сільського Господаря“ на місцях та організаціям Філії „С. Г.“ по повітах не

лише бути в курсі тих усіх сг праць, що прсвадяться з рімєни уряду, але треба також чітко помітти практичними порадами над вироблюванням системагичних плянів піднесення добробуту мешко села та головне раз одержувані до виконання доручення — наказ та всеціло виконувати.

Треба Сільським Управам помагати в справедливій розподілі та стягненні державних конгінгентів сг продуктів. Треба повністю використати при пільних працях весь живий і мертвий інвентар — організувати та гроюдячи систематичну роботу серед багатших і найбідніших. Викінчити на час астуальні прці, як посізі озимини та визабліти решту орної землі, приступити огісля до поправи сіножатей і пасовиськ — цих мсрозів, що покриті купинами, сітниками та жерепниками й є не лише німими свідками відсталого господагрювання попередніх держав, але й нашої культурної мншегароті. Це саме з глосвою господагкою, яка своєю примітивністю кидає погане світло в першу чэргу на наших жінок. Зимові місяці використати для підготовки до весняних грць, когнстуючись багатим німецьким досідом.

Треба нарешті стати авангардом раціональної господарки з таким річовим підходом до праці, як цього вимагає теперішня переломова хвиля.

ЧЕМЕРИС.

Нова мистецька станиця в Станиславові

В перших днях після втечі большевиків пробудилося й мистецьке життя в Станиславові. На місце рабських відносин й нужденного животіння, що придалювало вські творчі пориви здібних одиниць, віджили серед нових обставин найкращі й найдоцільніші бажання визволеного громадянства, почалась організація також творчого життя: організація мистецтва.

З-посеред різних галузей мистецтва правильно організовано й наладиано найважчу діялку, а саме життя й умовин праці майстрів і різьбарів, словом мустців, пластиків, які об'єдналися в „Союз пластиків“, поставили своїм головним завданням послужити громадянству засобами своєї професії та своїми творчими здібностями. Доказом цього їхні декоративні та маларсько-різьбарські праці.

Мистці пластиків та майстри фахівці, заспокоюючи найрізномодніші виноги клієнтелі, виконують праці з усіх ділянок, жанрів і технік пластичного мистецтва. Можна тут побачити, придбати, чи замовити все, починаючи від найбільш мистецького, аж до масово-ремісничького виробу, а саме: творчі композиції, картини, оригінальні портрети та копії, пейзажі, акварелі, олійні малювання, креслї, графіки, вишети, написи, візитівки, декоративні елементи, оформлення знадору і всередині, театральні декорації, хрести, герби, золочення, різьби, гіпсові та паперові відлїпки, мистецькі зинки, малюнки на дикті, склі та бласі, реклами, вивіски, прапори, тривуби, ошадки тощо.

Виробляється й направляється тут музичні інструменти, а поза тим все, що може бути побажаним для декоративного постіосиня приватного дому, установи, підприємства, школи, цэркви, великих світанць, будинків, чи вулиць і майданів.

Союз та Студія Пластичного Мистецтва знаходиться в Станиславові, Горст Весель 4, з 14 відділами, творчовиробничими цехами, крамницями збуту в місті та околиці.

Вичислена різномодність робіт, їхня якість і ціна доступні для міста й села.

Багато фактів доказує, що „Союз Пластиків“ із його керівництвом та плянами (фахова школа) гідний уваги й дає запоруку, що дальший розвиток, при вирозумілій співпраці громадянства, неабаром переінітється в повновартісну мистецько-культурну станицю-гордоці Станиславова та що він впаляється цінним здобутком будови волюго життя.

Я. ЛУКАВЕЦЬКИЙ.

По наших передмістях

Читальня „Просвіти“ в Княгинині-місті

Вогищем національно-культурного життя по наших передмістях є під сучасну пору читальня „Просвіти“, що гуртують біля себе наших старших громадян, молодь та дітвору.

Одним із таких вогищ національно-культурного життя являється читальня „Просвіти“ в Княгинині-місті, стар давня українська діяльність, яка може похвалитися сьогодні гарним минулим.

Останні роки польського та большевистського диктатури ні ємчо вплинули на розвиток національно-культурного життя в цій діячній місці проияи розвитку та національної свідомості були спаравлізовані, не говорючи вже про часи большевистської займивщини, де навіть не було мочи про якусь просвітянську працю. Читальня і діплетворилась на большевистсько-агітаційний осередок та комуністичну кнапу.

Куди поніє дужий вітер із Заходу й настало на українських землях нове життя; тоді визнали й просвітянські традиції — звичайна національно-культурна праця по наших передмістях.

У Княгинині оце відродження просвітянського життя прийшло зі сторони м-

лоді, яка, не чекаючи на ініціативу або-гу старших, радо виявилася до праці. Закінчивши життя... щодня тут гами но, весело, а окремі стіни читальні кімнати не виснажують для всіх проявів просві-тського життя, бо тут відбуваються в проба аматорського гуртка і сходни фізкультурної секції та в гуртки багатови-світнього гуртка — завжди тут гамірно, ва-че у кулях.

Може найкраще виявляється аматор-ський гурток, що гуртує біля себе при-близно пів сотні молодих аматорів. Після відгуків досить успішно неси-лих стрілець на військову, пілотаж-ують останню веслу п. а. «Іана» ро-м ти вчор у честь Св. Миколи. Режисером цього гуртка є п. Роман Каміньський.

Не можна поминути також співочої секції, якої організатором виступає мо-лодий диригент п. Скабінський.

Із нагоди 27-их роковин В. Липки-ча у — Базару відбувся в по Лю 23-го д. м. в домі чл. акад. «Прогрес» свя-тчий вечір, на який, на жаль, крім молоді, мало явилася старшого грома-дянства.

В програму цього святочного вечора ввійшла промова, потім хоромі точки мі Пегово мішаного хору, декламації та рецитання Святочний вечір покінчився відспіванням на юнацького гурту та залишив по собі миле враження.

Варт, щоб старше громадянство чісті-ше заходило до своєї домівки, цікави-лося тим, що діється в театральній, брало участь у всіх проявах національно-культурного життя в своїй діяльності та вочаголо молоді в праці, в головах ра-зом із виділом, щоб очолював цю пра-цю та давав приклад іншим, як треба працювати.

спонукую сталося, що урядові чинники поручили одному відомському професо-рові написати віп-від-у і сню, а Гайди написав мелодію для неї. Так у січні 1797 р. повстала пісня „Боже, хорони імперя Франца“ („Gott erhalte Franz den Kaiser“), яку в день народни цю-ря для 12 лютого 1793 р. ві співано рі-ночасно пере і царем і в усіх театрах авст-ій-ської монархії. Ця австрійський гимн замовк аж у 1918 р, переживши 125 роки, але 4 ліга пізніше мелодія цієї пісні стала мелодією нового гимну но-вої молоді німецької держави.

УРОЧИСТИЙ АКТ У БЕРЛІНІ
Продовження антикомінтерну з 1936 року
Берлін, 25 листопада.
Святочним державним актом у Берліні з нагоди річни антикомін-тернівського пакту в 1935 році гр-до-держено сьогодні цей пакт Криш-др-ра), які до нього дотепер нале-жали, приступили ще: Фінляндія, Данія, Болгарія, Румунія, Словаччи-на, Хорватія і призна.ий Німеччи-ною Китай.

„ICH BIN EIN RUTHENE“

(Малый фейлетон)

Скаже хтось, що може зовсім пізно описувати „сасис“, який зайшов „за часів“ окупації Галичини мадарською армією.

- Анахронізм.
- Перестаріла тематика.

Та я вратую себе перед критично настроєними чит-цькими мішани. Маю на вибут старий, прийнятий у літе-ратурі шаблон: Адже існують твори, що своєю тематикою є на якийсь час актуальні, але вони просто — вічні.

Може й мій малый фейлетон уда-лося б патагнути під цю — все мо-лоду, щасливу класу творчості люд-ського пера. (Ох! Пробачте дебютанто-ві молодечу наївність...)

Улівить перші дні липня...

Заходяче проміння сонця (чи точні-ше — проміння заходячого сонця) зо-лотить брудну, передміську станисла-вівську вулицю. Бурмотить — наче британ на ланцюзі — мотор мадарсь-кого вантажного авта.

Аромат бензини — трохи скомбіно-ваний із запахом імпрегнованої війсь-кової целяги.

— Чорняві, розсміяні мадарські ли-ця — і дівчата...

Теж багато чорнявих. Багато в ви-разистих вірлимих носами.

Підходжу до цієї ідилічної групи мадарських хлопців і станиславських дівчат і я сам, цікавий на мадарів (це ж шойно третій день, як приїхали до Станиславова), прислухаючись до розмов.

Якийсь пристійний, молодий джигун зальотно пригладжує руського вусика. Порушена цим кокетерійним потягнен-ням — дівчина з вірлимих носом — заливає вулицю каскадами дивинного сміху. (Відомо, воєк зразу ж зробив добре враження, бо, — ніде прада діти — радянські джигуни вусиків не носили...)

Хтось із підстаршин питається (ре-торично!):

— Wo kann man Butter oder Milch kaufen?

Одного цікавлять останні дні боль-шевицької „влади“ в Станиславові.

Це симпатичний з обличчя підстар-шина — золотавий бльондин. (Живе-мо в добі расизму: можна би піддати в сумнів чистоту його расово-монголь-ського походження...)

Якийсь тип із гурту каліченою ні-мецькою мовою розкажує, що больше-вики, втікаючи, вимордували в аві-ським садизмом багато вазнів.

В антрактах звертається він до лю-дей та польською мовою посилає за-питання мадарського підстаршини.

„Перекладач“.

В одному моменті зацікавив офіцера національний склад групи людей, що його оточувала та не вводила з нього очей, цікава по дволітньому побуті се-ред азіатів, як виглядає сьогодні євро-пеець... із за большевицького кордону.

— Sind Sie ein Pole, oder wer? — паде питання, спрямоване до старшого громадянина в тирольському капеладі.

— Jawohl.

ІЗ НІМЕЦЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

Ювілей німецького національного гимну.

Цього року минуло 100 літ, як повста-ла пісня „Deutschland, Deutschland über alles“ — „Німеччина, Німеччина понад усе“, що н. н. є німецьким націо-нальним гимном. Оця рена вийшла в 1841 році, в часі, коли душі найкращих німець-ких патріотів були пронизані тугою за обед-нанням усіх німецьких кр ітв в одній державі, бо тільки одна велика німець-ка держава могла адобути просвітне значення. Та загальна туга за націо-нальним об'єднанням ар-дала й цю пі-сню, бо її творець, поет-лірик Август Г-нрих Гофман фон Фаллерслебен (Hofmann von Fallersleben) саме в цій ні-дні висловив ти чиний тузі німецьких пат-ріотів. Поет належав був від претен-сій і наміру дати німцям національний гимн і його пісня довгий час не була гимном, в тільки улюбленою патріотич-ною піснею.

Колесною цієї пісні був острів Гель-голанд на Північній морі, тоді під ан-глійською владою. Сюди літом 1841 р. вїхав на вільзатиння побут швей-царський, політичний вигнанець із Ган-новеру, йаукаючи по гельголандських сислах, між морем і небом, вічував він п дивно велике осмітиснені полі-тичного вигнанця. Тут у повичній ві-щунській уяві поета виринула могуця Велико-Німеччина на місці дійсної, по-дрий еної та ошевселеної. І з того на-строя, з отих вілій, народилася пісня полігачної німецької туги, гимн німець-кої єдиноти й єд-ності німецької сили. Дня 18 серпня 1841 р. написав п поет на піддашні малого дочка, який мав п-д-жати до німецьких національних гимн ток. Тут і л-жав у шафці за складом рукопис пісні аж до воскресної війни.

В ч-сі тої ж війни, в часі евакуації острова, агинув безслідно цей рукопис і до нинішнього дня його не відшукали. Два дні після вивезення пісні прибув до поета владарь його творія, канцер Каміт з Гамбурга. Дондавшись про рукопис нової пісні, заплатив поетові жадний гонорар 4 людори (одна людор ринився вартістю 5 золотим талдрам) і забрав рукопис до Гамбурга. Тут у великій на-лазі велів його надрукувати, а до тексту долав і мелодію Гайма, за-позичену з австрійського цісарського гимну. Це зробив на прозілі тижня, бо вже дня 4 вересня прибув знову на Гельголанд із на рукописною піснею та мелодією до неї. Вона розійшлася скоро по цілій Німеччині та була співана як вислів національної єдності на всіх політичних зб-рах.

Але національним гимном вона не бу-ла, бо від 1871 р. цю ролу сповняла пісня Макса Шлегенбергері (Schlegelberger) „Wacht am Rhein“ („Wacht am Rhein“ — „Сторожа на Рені“). Щ-чно в часі во-світньої війни, коли сповна вияви-лася вичальна сила Гофманової пісні, віднесла вона перемогу. Розпорядком президента німецької держави з 1922 р. пі-сеною п-офіційно на вис-чій націо-нального німецького гимну. Але сьогодні не є це вж- пісня німецької туги за єдністю, а — після об'єднання Велико-Німеччини — гимн здійсненого німецького об'єднання.

Особливо щасливий був добір мелодії. бо нею сповнено пісню нової Німеччини ві старім австрійським цісарським гим-ном, ств-ривши єдність слова й тону — євність математичну. Коли Гайди творив цю мелодію, то робив він це з пам'ятю дати австрійця національну пісню, таку саму, яку мають австрійці, та якої він зав-дував австрійцям. Тому він дав іні-ціативу створити таку пісню, а за його

ІВАН СТАВНИЧИЙ.

ПОЕМА ШЕВЧЕНКА „КАВКАЗ“

Кавказ, це країна між Чорним та Каспійським морем, розділена горами цієї ж пазни на північне Передкавказ-зя та на південне Закавказзя. Ця го-роста країна, положена на межі Євро-пи й Азії, має 473.000 км² поверхні, отже величаво й простором Кавказ такий завбільшки, як Іспанія.

Напоперек цієї країни тягнуться від півночі-заходу на південно-схід гори Кавказ кількома рівнобіжними, 1500 км. довжини й 60—150 км. ширини, пас-нами та пересічно 3700 м. високими, диким, тільки в шами порослим хреб-том. Цей хребет гір перетинають упо-перек ледве три гірські переходи: гру-зінський востиний шлях або Дараль-ське провалля на висоті 2379 м., осе-тинський прохід на 2825 м. і казхор-ський 2816 м. Гори Кавказу мають вузькі й дуже глибокі щілині долини, що утруднюють комунікацію, та високі верхи (Кавбек 5043 м., Ельбрус 5629 м. та ін.), при чому на крайніх вікпах гірського ланцюга є високі вулкани й водночас одні з найбільших у світі нафтові джерела в наглибних кубан-ського півострова Тамані над Чорним і Океанським морями на українській те-риторії та міст Грозного в чеченській області в Баку серед титського насе-лення над Каспійським морем.

Вірменська верховина Кавказу на пів-

дні повна скель і яруг, густо залісена, тагветься рівнолежними паснами; най-вищий із снігових її верхів, це Арарат, що має 5160 м. Тут усього два гірські переходи: долина ріки Терек (Тиф-ліський шлях) і Дербентський просмик.

На гарячій рівнині й низовин землях удається управа підтропікальних про-дуктів (бавовна, вино, риж, чай, пів-денні овочі, як помаранчі й цитрини, тощо).

На територіально українській части-ці Передкавказзя є теж славні міне-ральні джерела в Патигорську та Ки-словодську.

З диких звірів у горах Передкавказ-зя живуть ведмеді, вовки, турки, зубри, козороги й серни, з птахів орли, тете-рі та фазани, а на північно-східному За-кавказзі є леопарди, гієни й шакали, рідше тигри, багато гадя і ащирок, ростуть лаври, виноград та пальми.

Населення висуненого на північ Пе-редкавказзя складається з 4-5 мільонів українців у Кубанщині над Чорним мо-рем і в Терщині (область ріки Терек, що вливається в Каспій) та з 3-5 міль-росіян на надкаспійській низині. Між ними росіяни греки (75 тисяч), жиди (56 т.) і німці (47 т.).

Населення самої кавказької верхо-вини творить вестру шиманну біла 40-ка гірських народців, частинно кав-

казької, частинно монгольської раси, з віроісповідання магометан і греко-католицьких християн, кременної по-роди людей, хоробрих і неприборканих, що колись були мов би професійними опришками й нападали на подорожніх, а тепер живуть із ловів, скотарства й домашнього ремесла. Стрижень отже населення Кавказу творять кавказці, славні своєю фізичною силою й кра-сою, незвичайним приязанням до волі та хороброю обороною краю й гір пе-ред росіянами, але на ділі дуже ще культурно відстаді. Вони розпадаються на багато народностей і племен, які можна охопити в більші групи.

Північні кавказці, в цілості магоме-тани, поділяються на три групи: за-хідню творять черкеси (тепер іще 250 тис.) та абхазки (осталося 84 т.) з аб-хазинцями (10 т.), що від часу росій-ського підбою в більшій частині ви-мандрували далі кабардинці (145 т.), абадинці, адигейці, балкарці (25 т.) і ка-рачаїнці (30 т.); середню групу творять чеченці (320 т.) та інгуни (35 т.), а східню групу леатинці (до 800 т.), що діляться на 27 племен, а то: авар-ів (220 т.), лавів, даргінців (130 т.), юртинців (180 т.), казнаумиків, ачу-шинців та інші менші.

Південні, християнські кавказці скла-даються головню з грузинів (17 міль.), званих іноді теж картвельцями, з яких близько споріднених є 11 дрібних племен, а саме: мінгальці (245 т.), лави (90 т.), імерети (560 т.), гурійці (96 т.), тушинці (10 т.), хевсури (12 т.),

чачи, пшари (18 т.), сванети (21 т.), аджарці та інші; вони культурно тро-хи поступовіші. — Між цими кавказь-кими народцями в околиці Кавбеку сидять осетинці (175 т.), мабуть дав-ньо-перська війська колювія. Тут маємо ще також карталинців або кар-тів, мескіяців валадширів, дугорців, тагарів, куачинців, одишевців, кахе-тинців, андійців та інші племена.

На вірменській височині живуть вір-мени (13 міль.), що говорять арійською мовою, але сильно помішані з семіта-ми; дежяться цупко християнської ві-ри. Побіч них, на південній схід ви-сунені, живуть курди (120 т.), в око-лиці Баку над Каспійським морем та-ти (150 т.), іще далі на південь талі-ші, татининці (65 т.), перси (20 т.), усі — разом з осетинцями — також арійці, чи то пак індо-європейці. Ці арійські народи разом із кавказцями займали в старовині весь край.

Щойно в середньовіччі вдерлися сю-ди турецькі та монгольські народи, що тепер держать великі простори землі. В степях північного сходу Передка-вказзя зустрічаємо монгольських коман-ків (15 т.), киргизів, туркменів (25 т.), ногайців (70 т.), на каспійському по-бережжі кумиків (120 т.), в околиці Ельбрусу та на східньому Закавказзі азе-рбайджанських татарів (15 міль.) із тюрко-азербайджанцями, карапахів (32 т.) та в околиці Ватушу над Чор-ним морем також турків (90 т.). Усі вони магометани.

(Докінчення буде).

